

Hyvän elämän ohjelma 2024 – Mikkelin kaupunki

28.8.2024 Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta

29.8.2024 Kasvatus- ja opetuslautakunta

10.9.2024 YTN

Hyvinvointikoordinaattori Arja Väänänen

Hyvän elämän ohjelma

Mikkelin hyvän elämän ohjelma perustuu kaupunginvaltuuston 13.12.2021 hyväksymään kaupunkistrategiaan ja on strateginen toimenpideohjelma. Hyvän elämän ohjelma on samalla kunnan lakisääteinen hyvinvointisuunnitelma, hyvinvointikertomus.

Toinen strateginen toimenpideohjelma, kasvuohjelma on päivitetty jo aiemmin ja hyväksytty valtuustossa 11.12.2023.

Yhdistämällä valtioneuvoston Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen periaatteet ja Stiglitzin hyvinvoinnin osa-alueet, esitetään niistä yhteisiä hyvinvoinnin edistämisen teemoja ja sisältöjä seuraavasti:

1. Osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen
2. Hyvät arkiympäristöt
3. Hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta ja palvelut
4. Päätöksenteolla vaikuttavuutta

Ajatuksena on, että näiden hyvinvoinnin edistämisen teemojen avulla voidaan edistää kokonaisvaltaisesti ihmisten hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä vähentää eriarvoisuutta.

Lait ja kansalliset linjaukset

Kunnilla on lakisääteinen velvoite edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä.

Nykyään myös turvallisuuden teemat, etenkin arkiympäristön turvallisuus, yhdistetään luontevaksi osaksi hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kokonaisuutta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä kunnassa on laaja-alainen ja poikkihallinnollinen. Hyvinvointia edistäviä toimia tehdään kunnan kaikilla sektoreilla.

Lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tehdään yhteistyössä paikallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa. Keskeisenä yhteistyökumppanina hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on hyvinvointialue.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisellä on laaja lainsäädännöllinen pohja. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, vastuista ja toimenpiteistä säädetään useissa laeissa. Näistä keskeisimpinä:

- Kuntalaki (2015/410) määrittelee kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtimisen keskeiseksi kunnan perustehtäväksi. Kuntalain mukaan hyvinvointitavoitteet tulee kytkeä kuntastrategiaan.
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) velvoittaa kunnalla (6§) ja hyvinvointialueella (7§) olevan ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy organisaation muihin lakisääteisiin tehtäviin.
- Terveydenhuoltolain (1326/2010) luvussa 2 määritellään laajasti kunnan tehtäviä kuntalaisten terveyden edistämiseksi. Lain mukaan tulee laatia laaja hyvinvointisuunnitelma valtuustokausittain ja raportoida toimenpiteistä ja hyvinvoinnintilasta valtuustolle vuosittain.
- Sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) on rakenteellisen sosiaalityön käsitteen lisäksi useita vastaavia mainintoja kunnan tehtävistä.

Näiden lisäksi terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä ohjataan useissa muita hallinnonaloja koskevissa laeissa, kuten maankäyttö- ja rakennuslaissa, perusopetuslaissa, kuntien kulttuuritoimintalaissa ja elintarvikelaissa.

Rahoitus ja kansalliset linjaukset

- Hyte-kertoimen perusteella maksetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosaa kunnan toiminnan ja saavutetun hyvinvoinnin mukaisesti.
- Kuntien ja hyvinvointialueiden osalta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen aktiivisuutta huomioidaan valtionosuuksissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosalla eli niin kutsutulla hyte-kertoimella, josta on säädetty peruspalveluiden valtionosuudesta annetun lain 15 §:ssä.
- Hyte-kerroin on yleiskatteellinen, kannustava osa valtionosuutta, joka määräytyy indikaattorien perusteella kuntakohtaisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimena, joka kerrotaan kunnan asukasluvulla.
- Kuntien hyte-kertoimen osuus on noin 100 miljoonaa euroa, mikä vastaa noin 3-4 prosenttia kuntien valtionosuuksista. Vastaava kerroin hyvinvointialuilla pohjautuu prosenttiosuuteen eli se noin 1 % kokonaismenoista.
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisarkkitehtuuri, STM 2021.
- Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden periaatepäätös 2030, VN.

Hyvän elämän ohjelmavalmistelun osallisuus ja päätöksenteko

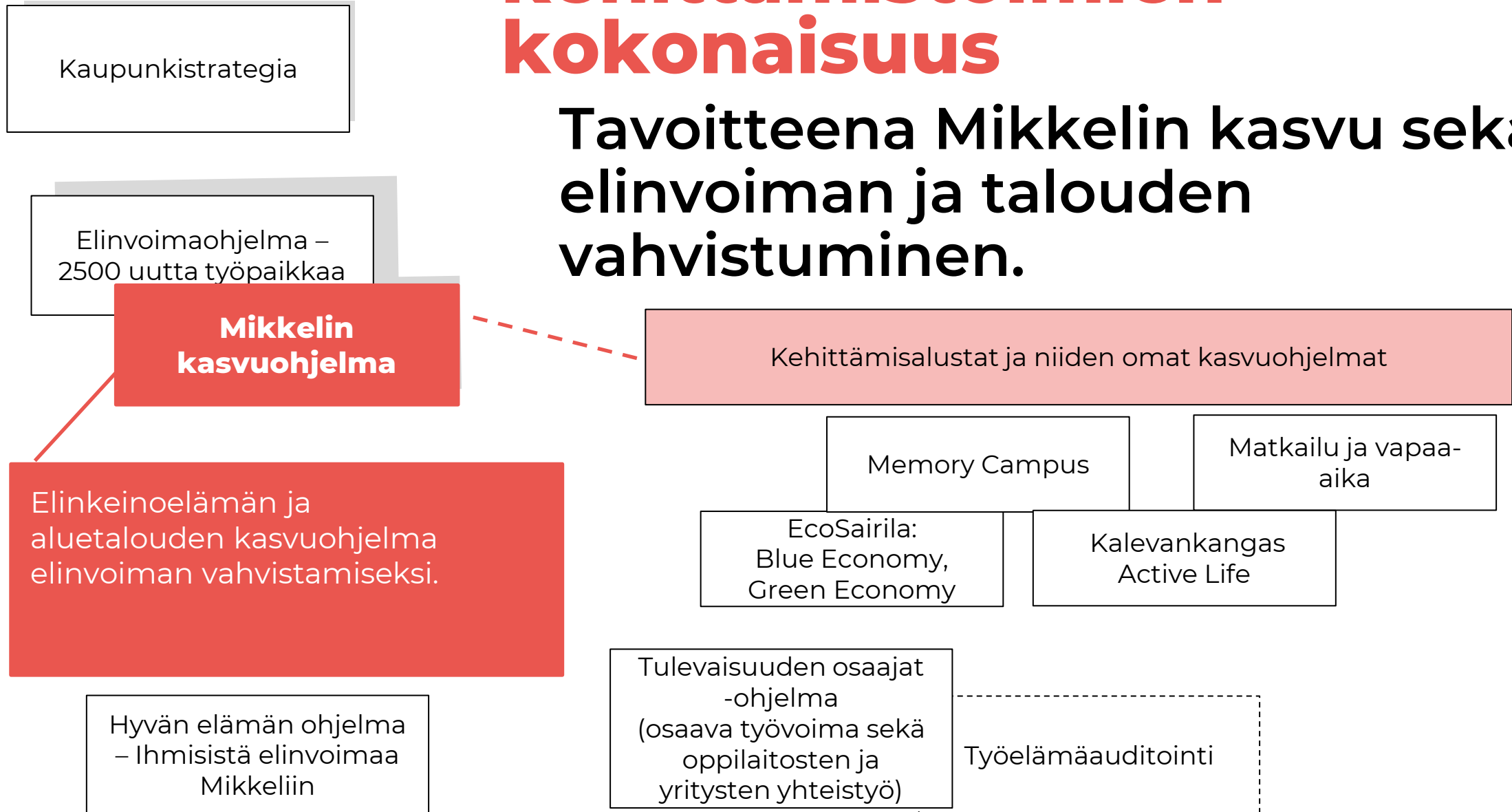
Osallisuus ohjelman valmistelussa:

- Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue 9.4.2024, 16.4.2024
- Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue, johtoryhmä 25.5.2024
- Lautakuntien, kaupunginhallituksen ja valtuuston evästyksen hyvinvoinnin tilan seurantaraportin 2023 perusteella, kevät 2024
- Koppa- lapsiperheiden kohtaamispaikka 29.5.2024
- Kumppanuuspöytäilta 30.5.2024
- Nuorisovaltuusto 3.6.2024 ja 14.8.2024
- Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta, työpaja 12.6.2024
- Kasvatus- ja opetuslautakunta, työpaja 13.6.2024
- Hyvän elämän ohjelmaryhmä 23.4.2024, 30.5.2024 ja 16.8.2024
- Nuorten unelmakaupunki (materiaalit työpajoista), kevät 2024
- Kuntataajamat-vierailut (Yhdessä osallistuen) kevät 2024
- Asukaskysely- Hyvän elämän Mikkeli 24.5.-1.6.2024
- Osallisuuskysely kevät 2024
- Kaupunginjohtoryhmä 17.6
- YTN elokuva 2024

Päätöksentekoon: Hyvinvoinnin ja osallisuuden lautakunta 28.8. ja Kasvatus- ja opetuslautakunta 29.8. , joista edelleen kaupunginhallitukselle ja valtuustoon hyväksyttäväksi

Strategian, ohjelmien ja kehittämistoimien kokonaisuus

Tavoitteena Mikkelin kasvu sekä elinvoiman ja talouden vahvistuminen.

MIKKELIN KAUPUNKISTRATEGIA

KASVUOHJELMA

HYVÄN ELÄMÄN OHJELMA
Ihmistä elinvoimaa Mikkeliin

REILU
ROHKEA
RAKENTAVA

Kotoutumishjelma
2023-2026

Lasten ja nuorten
hyvinvointisuunnitelma
2024-2025

Liikkuva Mikkeli 2030

Esteettömyys-
suunnitelma

Hyvää elämää
ikäntyneille 2025

Osallisuussuunnitelma
2023-2024
(päivitys 2024)

Kävelyn ja pyöräilyn
edistämishjelma

SUUNNITTEILLA
Yhdenvertaisuus- ja
tasa-arvosuunnitelma

Romanipoliittinen
ohjelma 2025

SUURIN OSA KAIKEN
IKÄISISTÄ VOI HYVIN.

*****

UHKANA
ERiarvoistumisen
lisääntyminen.

MIKKELILÄISTEN HYVINVOINTI

Hyvää kehitystä

Aikuisväestö ja ikääntyneet:

- Osallisuus, työ- ja toimintakyky, elämään tyytyväisyys

Lapset ja nuoret:

- Harrastaminen, raittiiden määrä lisääntynyt

Haasteet

Kaiken ikäisillä

- Mielen hyvinvointi, liikkumattomuus, ylipaino, elintavat, päihteiden käyttö (nuorilla huumeet, sähkötupakka (vape), aikuiset alkoholi)

Lapset ja nuoret

- Väkivalta, seksuaalinen häirintä, ahdistelu, kiusaaminen, yksinäisyys, syrjäytyminen, uupumus

Hyvän elämän ohjelma

Teemat

1. Osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen
2. Hyvät arkiympäristöt
3. Hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta ja palvelut
4. Päätöksenteolla vaikuttavuutta

Hyvinvoinnin edistämisen teema/tavoitteet	Toimenpide/Vastuutaho	Seurantamittarit	Vaikuttavuus
<p>1. Osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> Oppimisen ja kehittymisen mahdollistaminen kaikissa elämänvaiheissa. Mielekäs vapaa-ajan toiminta ja harrastukset. Kaikenikäisten osallisuuden tukeminen. Kulttuurin saavutettavuuden ja yhdenvertaisuuden mahdollistaminen. 	<p>Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma (sisältää monikulttuurisuuden ja arjen turvan, turvallisuuden)/Vastuutaho: sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue/työryhmä, koko kaupunki</p>	<p>Suunnitelma valmistui ja toimenpiteet toteutuivat.</p>	<p>Osallisuusindikaattori</p>
	<p>Osallisuussuunnitelman toimenpiteet/suunnitelman päivitys/Vastuutaho: sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue</p>	<p>Suunnitelman päivitys valmistui ja toimenpiteet toteutuivat.</p>	
	<p>Vapaa-aika ja harrastukset näkyväksi kaupungin viestinnässä/Vastuutaho: sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueen tulosalueet ja viestintä</p>	<p>Toteutui.</p>	
	<p>Opiskelijafoorumien perustaminen yhteistyössä Nuorten unelmakaupunki toimijoiden kanssa/nuorisopalvelut ja viestintä</p>	<p>Perustettiin.</p>	
	<p>Mikkeliläisten olohuone/sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue, Yhdessä osallistuen -hanke</p>	<p>Pilotointi toteutui.</p>	
	<p>Tarjotaan esteettömiä, maksuttomia ja saavutettavia kulttuuripalveluita.</p>	<p>Toteutui.</p>	

Hyvinvoinnin edistämisen teema/tavoitteet	Toimenpide/Vastuutaho	Seurantamittari	Vaikuttavuus
2. Hyvät arkiympäristöt <ul style="list-style-type: none"> • Terveelliset, turvalliset ja esteettiset ympäristöt ja asuminen. • Yhteisöllisyyden tukeminen ja alueiden eriytymisen vähentäminen. • Aktiivisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen arkiympäristöjen ja kulttuurin mahdollisuuksia hyödyntämällä. 	Kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy ja varhainen puuttuminen/sivistyksen ja hyvinvoinnin ja asumisen ja toiminta palvelualueet	Toteutui.	Elämänlaatumittarit Mielen hyvinvointimittarit Päihde- ja turvallisuusmittarit Aktiivisuus-, toimintakyky- ja liikuntamittarit
	Kevyen liikenteen olosuhteiden parantaminen/asumisen ja toimintaympäristön palvelualue	Toteutui.	
	Viihtyisyyden, kohtaamispaikkojen ja julkisten tilojen monikäyttöisyyden mahdollistaminen/asumisen ja toimintaympäristön	Toteutui.	
	Julkisen taiteen toteutuminen prosenttiperiaatteella/asumisen ja toimintaympäristön ja sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueet	Toteutui.	
	Terveellisen sisäilman turvaaminen/asumisen ja toimintaympäristön ja sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueet	Toteutui.	

Hyvinvoinnin edistämisen teema/tavoitteet	Toimenpide/Vastuutaho	Seurantamittari	Vaikuttavuus
3. Hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta ja palvelut <ul style="list-style-type: none"> • Yhteisöllisen toiminnan mahdollistaminen. • Mielenterveyden vahvistaminen ja päihdehaittojen ehkäisy. • Terveellisistä elintavoista hyvinvointia ja terveyttä. • Vanhemmuuden ja perheiden tukeminen. • Ihmisten osallistuminen palveluiden suunnitteluun ja toteutukseen. 	Perheparlamentin perustaminen ja toiminnan vakauttaminen./Vastuutaho: varhaiskasvatus	Perustettiin.	Hyte-kerroin
	Järjestöyhteistyömallit yhteistyössä Eloisan kanssa: järjestöavustusten ja kumppanuuksien linjausten yhteensovittaminen, järjestöfoorumitoiminnan vakiinnuttaminen./Vastuutaho: sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue	Yhteiset linjaukset on laadittu ja viestitty Järjestöfoorumi toteutui.	
	Yhdyspintatyössä palveluiden kehittäminen./Vastuutaho: sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue	Toteutui.	
	Mielenterveystaitojen edistäminen./Vastuutaho: eri toimijat, koko kaupunki	Koulutusten määrä.	
	Asiantuntijaresursointi mielen hyvinvointi- ja ehkäisevään päihdetyöhön./Vastuutaho: henkilöstöpalvelut ja hyvinvoinnin ja osallisuuden palvelualue	Toteutui.	
	Koulun personal trainer toiminnan pilotointi ja koulu- ja oppilaitosnuorisotyön vahvistaminen./Vastuutaho: sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue	Pilotointi toteutui Koulunuorisotyö vakiintui.	
	Edistetään liikennepuiston, monitoimipuiston ja pump track radan rakentamista Mikkeliin./Vastuutaho: asumisen ja toimintaympäristön palvelualue	Toteutui.	
	Palveluiden suunnitteluun liittyvän asukkaiden osallistumisen keinovalikoiman kehittäminen ja monipuolistaminen eri ryhmät huomioiden./Vastuutaho: Yhdessä osallistuen -hanke	Toteutui.	

Hyvinvoinnin edistämisen teema/tavoitteet	Toimenpide/Vastuutaho	Seurantamittari	Vaikuttavuus
<p>4. Päätöksenteolla vaikuttavuutta</p> <ul style="list-style-type: none"> Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä eriarvoisuuden kaventaminen päätöksenteolla ja johtamisella. Taloudellisten päätösten vaikutusten arvioiminen ihmisten hyvinvointiin. Ajantasaisten tietojen hyödyntäminen päätöksenteossa. 	<p>Aktiivinen osallistuminen Terve kunta – verkostoon ja hyvien käytäntöjen jalkauttaminen./Vastuutaho: Terve kunta yhteyshenkilöt</p>	<p>Toteutui.</p>	<p>Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo on huomioitu kaupungin päätöksenteossa.</p>
	<p>Vaikutusten ennakoarviointi päätöksenteon valmistelussa toimintamalli./Vastuutaho: kaikki toimijat</p>	<p>Toimintamalli muodostettu ja toimii.</p>	
	<p>Asukkaiden, asiantuntijoiden ja vaikuttamistoimielinten kuuleminen päätöksenteon valmistelussa ja viestiminen etenemisestä./ Vastuutaho: kaikki toimijat</p>	<p>Toteutui.</p>	
	<p>Järjestöfoorumin ja kumppanuuspöytämallin mahdollisuuksien hyödyntäminen./Vastuutaho: eri toimialat</p>	<p>Toteutui.</p>	
	<p>Hyvän elämän tulevaisuusfoorumi/tulevaisuustyöpaja. Vastuutaho: sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue</p>	<p>Toteutui.</p>	